

Medieormen

DEBATT

Lambertz, Quick & yttrandefriheten

Publicerat kl 11.11

Nils Funcke. FOTO: Martin Camitz

Ifrågasättande och ifrågasatt journalistik, bortträngda minnen och tillrättalagda rekonstruktioner, villfarelser och terapi, idiotförklaringar och bortförklaringar ... Quickfallet tycks ha allt. Men en fråga har hamnat lite vid sidan om, menar Nils Funcke: yttrandefriheten.

När jag vid en allmän föreläsning på JMK frågar **Göran Lambertz** hur han tänkt sig att den "kvalitetskontroll" av svenska medier som han förespråkar i *Quickologi* ska kunna förenas med yttrandefrihetsgrundlagarna svarar han att han inte tänkt igenom det så noga.

Som belägg för att det inträtt en medial härdsnäla och konspiration gör Lambertz enstaka nedslag på några ledarsidor. Någon undersökning har han inte gjort men menar att "det verkar" som om även tidningar som *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* är på väg utför vad gäller kvalitet och etik. Även public serviceföretagen, SVT och SR, får sig en släng av slevan.

Inte blir det bättre när medierna samfällt och medvetet försöker dölja det journalistiska tillkortakommandet enligt Lambertz.

Det finns lärdomar för medierna att dra av bevakningen av Quicksaken. Men de bör inte dras baserat på Lambertz känsla där han inte ens förmår skilja mellan

kommenterande texter och nyhetsrapporteringen. Allt förvandlas i hans ögon till ett drev som slutar i ett haveri där strävan efter sanning ersatts av propaganda.

Mediehaveriet beskrivs i *Quickologi* som det allvarligaste i hela Quickaffären.

Medierna utgör ”en av de allra viktigaste samhällsfunktionerna” och behövs för att spegla den andra sidan när alla går åt ett håll enligt Lambertz. Men det är ju vad som skett. När domstolarna fällde Quick ifrågasatte **Jan Guillou** och **Dan Larsson** Quicks berättelse medan andra målade upp en bild av ett monster. När domstolarna friade **Sture Bergwall** fick de som likt Lambertz tycker att det är då skandalen inträffar utrymme i medierna och mothugg.

Yttrandefrihetsregleringen har totalt sett stått pall och gett utrymme även för de som för stunden tillhör de avvikande.

Under sin tid som Justitiekansler, JK, lärde sig Göran Lambertz handgripligen yttrandefrihetsgrundlagarna. Han kan ta åt sig äran av att ha drivit igenom lagändringar som stärkt yttrandefriheten. Visst finns plumpar i protokollet men i huvudsak var besluten i yttrandefrihetsärendena kloka.

Han anförtroddets ordförandeskapet i grundlagsutredningen om våra yttrandefrihetsgrundlagar. Ytterligare ett antal år i klinch med lagstiftningen. Inom kommittén men även offentligt drev han uppfattningen att grundlagarna borde stöpas om i grunden men utan att inskränka rättigheterna. Han var benfast övertygad utan att lyckas övertyga.

Men hans samlade kunskap och erfarenhet av åtta år som JK och fyra år i Yttrandefrihetskommittén tonar ut i takt med att Quickdebatten rullar på. I sitt engagemang i Quickfallet överger han eller definierar om grundläggande principer.

När journalisten och medlemmen i Quicklaget, **Gubb Jan Stigson**, av sin arbetsgivare förbjuds att debattera Quickfrågan beskriver Lambertz det som ett ingrepp i Stigsons yttrandefrihet. Men en yttrandefrihet värd namnet förutsätter att enskilda kan be enskilda att hålla tyst. Det är först när staten eller myndigheterna genom uttalanden eller åtgärder agerar som det blir ett angrepp på yttrandefriheten.

Yttrandefriheten reglerar relationen mellan enskilda och staten, inte mellan enskilda som till exempel Stigson och hans arbetsgivare. Existensen av privata munkavlar inskränker inte Stigsons yttrandefrihet. Att det etiskt är förkastligt är en annan sak.

För att vända mediernas utveckling menar Lambertz att ”kanske är det nödvändigt att införa ett nytt organ som granskar mediernas etiska och kvalitativa agerande. Möjligen kan det ske genom mediernas egna åtgärder, kanske fordras en politisk insats.”

Det är höljt i dunkel hur Lambertz tänkt sig sammansättningen av detta organ och vilka reprimander som ska kunna utdömas.

Grunden för yttrandefriheten är att även undermåliga och ofullkomliga tankar ska kunna nå offentligheten. Lagen sätter gränser för till exempel förtal eller hetsbrott, men det ska också vara statens gräns för att reglera yttrandefriheten. Någon kvalitativ bedömning och fastställande av en lägsta nivå för yttranden ska inte göras av något

statligt organ eller myndighet.

Att Lambertz överhuvudtaget tänker tanken om att inrätta ett politiskt tillsatt, statligt, organ som ska göra kvalitativa bedömningar av nyhetsartiklar och ledarkommentarer är svårbegripligt. Att han låter publicera dessa idéer i en bok innebär att de inte nojsas bort som ett hugskott för att retas eller en tillfällig tankekurpa.

Det är inte första gången som Göran Lambertz låter känslorna och engagemanget för en fråga eller personer ta över principerna. För något år sedan sökte han återupprätta utrikesminister **Laila Freivalds** ära. Hennes avgång som utrikesminister 2006 "saknade sakliga skäl" utan orsakades av ett mediedrev. Lambertz lojalitet till en av sina moraliska förebilder gör att han förringar och försvarar att ministerns agerande resulterade i att den grundlagsskyddade webbtidningen *SD-kuriren* släcktes. En åtgärd som kritiserades i ovanligt starka ordalag av ett enigt konstitutionsutskott.

Alla sanningar, hur sanna de än är, mår bra av att ifrågasättas. Det behövs enskilda som vågar vara motvals. Men en stark övertygelse kombinerad med ett alltför stort självförtroende övergår lätt i självöverskattning och trosvishet. Det är sorgesamt att konstatera hur löst principerna då sitter.

Nils Funcke

Journalist och tidigare sekreterare i Yttrandefrihetskommittén
twitter.com/nilsfuncke

Relaterade artiklar

Intervju med Göran Lambertz

15 maj 2015

COPYRIGHT SVERIGES RADIO 2015

ANSVARIG UTGIVARE: MARTIN JÖNSSON

Besöksadress (sthlm) för Sveriges Radio AB - Oxenstiernsgatan 20 - 10510 Stockholm - växel:

08-784 50 00